

Yirmibirinci yüzyılın ilk çeyreğinin sonuna gelirken, "insanlığın öldürüldüğü" geceye tanıklık ettik. İnsanlık tarihinde özellikle 19. yüzyıldan itibaren sıklaşan söz konusu tanıklıklar, her seferinde "insanlığın geleceğini" biraz daha çoraklaştırıyor. Bunlardan tanıklık etiğimiz sonuncusunda, İsrail silahlı kuvvetleri, 17 Ekim 2023 gününün gecesinde, Gazze'deki el-Ehli Baptist Hastanesi'ni doğrudan hedef alarak bombaladı. İsrail Hükümeti, uluslararası hukukun hüküm ve kurallarına göre savaş-silahlı çatışma koşullarında "güvenli" olduğu kabul edilerek, bu hastaneye yerleştirilen çoğu çocuk 500'den fazla kişiyi, hastaları, sağlık emekçilerini ve gönüllüleri bilerek ve isteyerek doğrudan hedef aldı ve öldürdü. Bununla da yetinmeyerek ertesi gün, 18 Ekim'de de iki hastanenin yakınlarında güdümlü top mermileri patlatarak "mesaj vermeye" devam etti. Oysa, savaş-silahlı çatışma sırasında sağlık hizmeti sunulan birimlere saldırmak, sağlık emekçilerini ve sivilleri öldürmek yasak. Gerçekleştiren kişi(ler) ve devlet(ler) uluslararası hukuka göre 'savaş suçlusı' kabul ediliyor.

İsrail, yaptıkları "yetmezmiş" gibi bir de Gazze'nin kuzeyindeki 22 hastanenin hızlıca boşaltılmasını, buraların da açık hedef kabul edileceğini duyurdu. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), 14 Ekim'de yayımladığı açıklamasında hastanelerin boşaltılması çağırısını-emrini "hastalar ve yaralılar için ölüm cezası" olarak nitelendirdi. Ve İsrail'in bu kararı derhal geri almasının yanı sıra, uluslararası mevzuatın gerektirdiği şekilde sağlık tesislerinin, sağlık emekçilerinin, hastaların ve sivillerin hedef alınmamasını sağlaması gerektiğini belirtti. İsrail Hükümeti, katlet-

meye devam ettiği Filistin halkına eş zamanlı olarak "emrediyor"! İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin sahibi olmakla övünen batılı ülke hükümetleri bir yandan yaşananları seyrederken, diğer yandan, büyük bölümü ABD öncülüğünde bu savaşa açık destek veriyor. Ancak, destekçi ülkelerin halklarının önemli bir kısmı hem İsrail'in yaptıklarına hem de hükümetlerinin tutumuna karşı, örgütledikleri eylemlerle itiraz başlattılar. Söz konusu itirazları ve bunların İsrail halklarının bir bölümü tarafından da gerçekleştiriliyor olmasını, "insanlığın öldürülmesi"ne, "insanlığın geleceğinin çoraklaştırılması"na dünya halkları tarafından rıza gösterilmesinin umut veren işareti olarak değerlendiriyoruz.

DSÖ tarafından gerçekleştirilen resmî açıklamaya göre, boşaltılması için tehditler savrulan Gazze'nin kuzeyindeki bu hastaneler, toplam 2000 yatak kapasiteli. Ancak, savaş koşullarında kapasitelerinin çok çok üzerinde, koridorlar dahil tüm boş alanlarda, hasta-yaralı yatırmaya çalışıyor. Hatta hastane çevresindeki sokaklarda, açık havada hizmet sunuyor. İsrail Hükümeti'nin söz konusu tehdidi ile solunum cihazlarına bağlı yoğun bakım hastaları, küvezlerdeki bebekler, yeni doğum yapmış kadınlar, hemodiyaliz hastaları ve daha niceilerinin "sokağa atılması", "ölüme terkedilmesi" isteniyor.

DSÖ'nün söz konusu açıklamasından öğrendiğimiz ve o satırları okuduğumuzda içimizi sevinç kaplayan haberler de yok değil. Kapasitesinin üzerinde çalışırken, İsrail'in sonlanmayan bombardımanı nedeniyle her geçen gün sayıları daha da artan yaralıların akını da bir yandan devam ederken, böylesi bir talebe rağmen sağlık emekçilerinin çok büyük

bölümünün hastalarının yaşam ve sağlık hakkını önceleyerek, kendi yaşamlarının önüne koyarak hastanelerini terk etmeyi reddettiklerini öğreniyoruz. Bu bilgileri, İsrail'in ve destekçisi emperyalistlerin büyük işbirliğine karşı, güçlerinin hâlâ "büyük insanlığa yetmediğinin" ortak geleceğimize adına umut veren o nedenle de önemsememiz gereken bir işaret olarak kabul edebiliriz.

Uluslararası hukukta savaşın herkes tarafından kabul edilen bir tanımının henüz yapılamamış olduğu bilinmektedir. Bunun tek nedeni hukuksal bakış açısındaki farklılıklar değildir. Yanı sıra, ideolojik, felsefi, ekonomik, siyasal, sosyolojik ve psikolojik boyutlardan da farklı farklı ele alışı söz konusudur. Bununla birlikte, en genel tanımıyla savaş; "devlet veya ulus içerisindeki rakip siyasal güçler arasında, genellikle açık ve ilan edilmiş olarak yürütülen silahlı çatışma halidir."

Savaş hukuku kurallarını belirlemek üzere, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren konunun farklı boyutlarını ele alan pek çok sözleşme hazırlanmış ve ülkeler tarafından uygulanmak üzere, kabul edilmiş bulunmaktadır. Bu sözleşmeler genel olarak üç gruba ayrılabilir. La Haye tipi sözleşmeler; silahlı çatışmaların sevk ve idaresi ile işgal ve tarafsızlık kurallarına ilişkin olup, askerî operasyonların yönetiminde savaşanların hak ve yükümlülüklerini belirlemesinin yanında, düşmana zarar verme yöntemlerini de sınırlandırmaktadır. İkincisi savaşa katılmayan veya savaş dışı kalmış askerî personel ve siviller gibi savaşa aktif olarak katılmayan kişileri korumak için oluşturulmuş olan Cenevre tipi sözleşmelerdir. Bu grup sözleşmelerle; silahlı çatışmalar nedeniyle savaş esirleri,

yaralı ve deniz kazazedeleri, ölümler, sağlık ve din personeli gibi savaş mağdurları ile ilgili konular düzenlenmiştir. Birbirini tamamlayan dört ayrı metin olarak 12 Ağustos 1949 tarihinde yayımlanan Cenevre Sözleşmelerine ek olarak, 8 Haziran 1977 tarihinde yayımlanan I sayılı Uluslararası Silahlı Çatışmalarda Mağdurların Korunması Protokolü ve II sayılı Uluslararası Olmayan Silahlı Çatışmalarda Mağdurların Korunması Protokolleri de genel olarak bu sözleşmelerin bir parçası olarak kabul edilmektedir. Üçüncüsü ise New York tipi sözleşmeler olarak adlandırılan karışık tip sözleşmelerdir. Bunlar, Birleşmiş Milletler Antlaşması ve Birleşmiş Milletler Teşkilatı kapsamında kabul edilen sözleşmelerdir.

Yukarıda adı geçen protokol ile birçok düzenlemenin yanında, bu ortamlarda gerçekleştirilen fiillerden "ağır ihlal" olarak kabul edilenler de belirlenmiştir. Buna göre, Protokol'ün 44, 45 ve 73. maddesi ile korunan kişilere karşı yahut bu protokol ile korunan hasım tarafın yaralı, hasta ve kazazedelerine karşı yahut bu Protokol ile korunan ve hasım tarafın kontrolü altında bulunan sağlık ya da din personeline, sağlık ünitelerine ya da sağlıkla ilgili ulaşım (nakletmeye) karşı işlendiği takdirde söz konusu fiiller "ağır ihlal" olarak kabul edilmektedir.

ABD ve batılı ülke hükümetlerinin desteği ile Filistin halkına karşı ağır ihlalleri dur durak bilmeyen İsrail Hükümeti'nin yaptıklarıyla Filistin halkına soykırım uygulamak niyetinde olduğunu dahi ifade etmek maalesef mümkün hale geldi. Son olarak, İkinci Dünya Savaşı'ndan çıkartılan derslerle geliştirilip somutlanan ve doğrudan tarafı oldukları uluslararası hukuk kapsamında var olan sözleşmeleri ihlal etmek bir yana adeta "yok sayarak" birlikte savaş suçları işliyorlar.

Tabii ki en ince ayrıntısıyla planlanarak gerçekleştirilen bu saldırıları ve sonuçlarını yalnızca hukuk alanında tanımlamak ve değerlendirmek yeterli değil. İnsanlığımızı öldürmeyi hedeflediklerini görerek tutum alınması gerekiyor. Dünya halkları hükümetlerden, devletlerden bağımsız olarak kararlı ve ısrarlı bir biçimde "dur" diyebilmeli. Aksi takdirde yüz binlerce yılda var olan "insanlığımızı" yitireceğiz. Ve "yeni insanlığın" normu insan onuru ve yaşam hakkı başta olmak üzere tüm değerleri yok sayarak yeniden oluşturulacak.

Henüz her şey bitmiş değil. Ancak çok yakın. Yaşatılanlara birlikte karşı çıkış birinci önceliğimiz olamazsa ve başlatılmış eylemlilikler yaygınlaştırılıp büyütülemezse maalesef geç, çok geç olacak. Bu suça sessizliğimizle, eylemsizliğimizle de olsa ortak olmamalıyız. Filistin'den başlayarak bütün dünyada barışı tesis edebilmeliyiz. Edebilmeliyiz ki "büyük insanlık" bir defa daha kazanmalı...

Kapitalizmin yetmişli yıllarda görünür olan yapısal krizine çözümler olarak Washington Uyumu ile gündeme getirilip uygulanan neoliberal politikalar, günümüzde hemen bütün sektörlerde yarattığı krizlerle çöküşünü ilan etti. Bununla birlikte, yarattığı "yaşamın krizi" insanları buldukları coğrafyalarda yoksulluğa, açlığa, hastalığa, ölüme mahkûm etti, göçe zorladı. Eğitim, sağlık, konut, bitkisel ve hayvansal tarım, enerji, orman vb. alanlardaki krizlerle birlikte yaşamın krizinin bir bileşeni olan iklim krizi de olanca hızıyla derinleşmeye devam ediyor. Öyle ki var olan durum ve süreç üzerinden elde edilen verilere dayalı olarak gerçekleştirilen hesaplamalara göre, dünyanın nerdeyse tamamı için "su krizi"nin kapımızı çaldığı ortaya kondu.

Neoliberal sağlık politikalarıyla zaman içinde endüstrileşen-sañayileşen sağlık sistemleri hem hizmeti üretenleri hem de hizmeti alanları yalnızca yabancılaştırmakla, tüketmekle kalmadı, nesneleştirdi ve karşılaştırdı da. Bir yanda sağlık emekçileri hastadan kaçır hale gelirken, diğer yanda da hastalara, sağlık alanında yaşadıkları bütün sorunların sağlık emekçilerinden kaynaklandığı düşün(dürül)meye başlandı. Devamında da öldürmeye varan düzeylerde şiddet uygulayarak, kendi adlarına sağlık çalışanlarını "cezalandırır" hale getirildiler. Neoliberal politikaların uygulanabilmesi için haydutlaşan devletler, çark işleyebilsin diye yurttaşlarını da haydutlaştırır oldular. Bu döngüyü, daha fazla geç olmadan, en zayıf yerinden bir an önce kırmalıyız ki haydut devletlerden ve onların sahiplerinden hesap sorabilelim. Emeğimizi özgürleştirebilelim ki yaşamımız özgürleşsin.

Elinizdeki sayımızda, dosya editörlüğünü Cavit Işık Yavuz arkadaşımızın yürüttüğü "Deprem" dosyamızı sizlerle paylaşıyoruz. Doğa olayı olarak gerçekleşen depremin bazı ülkelerde yaşananın aksine, Türkiye'de neden felakete dönüştüğünün ve dönüşmemesi için yapılması gerekenlerin ele alındığı makaleler ve bir de TTB Raporu'nun özetinden oluşuyor. Şubat 2023 depremleri ve yarattığı felaketin üzerinden sekiz aydan fazla zaman geçmesine karşın, hayatta kalan depremedelerin felaketten kurtarılması için gerekli adımların atılmadığına tanıklık ediyoruz. Gündelik yaşamı "normale" döndürebilmek, en azından felaket koşullarını ortadan kaldıracılabilmek mümkünken, yetkililer bu tarihe kadar tercihlerini bu yönde kullanmadılar. Aklımızdan çıkmasını, gereğini birlikte yapalım...

Yeniden umudu umut etmeye gereksinimimiz var. Çünkü, umut yaratıcıdır!